

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

1	7	5	3	3
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	6
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 6th Semester

(2055)

PUBLIC ADMINISTRATION (In all Mediums)

Paper : Development Administration

(With Special Reference to Punjab)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, including Q. No. 1 which is compulsory. Select **ONE** question from each Unit.

1. Answer any **NINE** short answer type questions in about **25-30** words each :

- (1) What are the main aspects of development ?
- (2) Name two significant economic features of developed countries.
- (3) How do developing countries differ from developed countries ?
- (4) What is meant by India as a welfare state ?
- (5) Define planning in the context of economic development.
- (6) Write two functions of NITI Aayog.
- (7) What are the economic objectives of setting up public enterprises ?
- (8) Write two advantages of setting up a government company.
- (9) In what areas does the State contribute to local-level development ?
- (10) What is the role of state administration in primary education ?

(11) How does the health sector contribute to development ?

(12) What is Privatization ? 2×9=18

UNIT-I

2. Explain the meaning, features, and aspects of development with suitable examples. 18
3. Compare a developed country and a developing country on the basis of political, social and economic features. 18

UNIT-II

4. Describe the concept of a welfare state and assess India's role as a welfare state. 18
5. Elaborate on the objectives and significance of planning in India. 18

UNIT-III

6. What are public enterprises ? Discuss the major public enterprise reforms introduced since 1991 in India. 18
7. Analyze the role of public enterprises in the economic development of India. 18

UNIT-IV

8. Assess the role of the health sector in socio-economic development. 18
9. Discuss the contribution of voluntary organizations to rural development. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दें, जिसमें प्रश्न संख्या 1 भी शामिल है जो कि अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न चुनें।

1. किन्हीं नौ लघुउत्तरीय प्रश्नों के उत्तर लगभग 25-30 शब्दों में दें :
 - (1) विकास के मुख्य पहलू क्या हैं ?
 - (2) विकसित देशों की दो महत्वपूर्ण आर्थिक विशेषताओं के नाम बताएँ।
 - (3) विकासशील देश किस प्रकार विकसित देशों से भिन्न हैं ?
 - (4) भारत के कल्याणकारी राज्य होने का क्या अर्थ है ?
 - (5) आर्थिक विकास के संदर्भ में नियोजन को परिभाषित करें।
 - (6) नीति आयोग के दो कार्य लिखें।
 - (7) सार्वजनिक उद्यम स्थापित करने के आर्थिक उद्देश्य क्या हैं ?
 - (8) सरकारी कंपनी स्थापित करने के दो लाभ लिखें।

(9) स्थानीय स्तर के विकास में राज्य किन क्षेत्रों में योगदान देता है ?

(10) प्राथमिक शिक्षा में राज्य प्रशासन की क्या भूमिका है ?

(11) स्वास्थ्य क्षेत्र विकास में किस प्रकार योगदान देता है ?

(12) निजीकरण क्या है ?

2×9=18

यूनिट-I

2. उपयुक्त उदाहरणों के साथ विकास के अर्थ, विशेषताओं और पहलुओं की व्याख्या करें। 18

3. राजनीतिक, सामाजिक और आर्थिक विशेषताओं के आधार पर एक विकसित देश और एक विकासशील देश की तुलना करें। 18

यूनिट-II

4. कल्याणकारी राज्य की अवधारणा का वर्णन करें और कल्याणकारी राज्य के रूप में भारत की भूमिका का निर्धारण करें। 18

5. भारत में नियोजन के उद्देश्यों और महत्व पर विस्तार से चर्चा करें। 18

यूनिट-III

6. सार्वजनिक उद्यम क्या हैं ? भारत में 1991 से शुरू किए गए प्रमुख सार्वजनिक उद्यम सुधारों पर चर्चा करें। 18

7. भारत के आर्थिक विकास में सार्वजनिक उद्यमों की भूमिका का विश्लेषण करें। 18

यूनिट-IV

8. सामाजिक-आर्थिक विकास में स्वास्थ्य क्षेत्र की भूमिका को निर्धारित करें। 18

9. ग्रामीण विकास में स्वैच्छिक संगठनों के योगदान पर चर्चा करें। 18

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :- ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ।

1. ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੌਂ ਲਘੂ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

(1) ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਕੀ ਹਨ ?

(2) ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਆਰਥਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

- (3) ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ?
- (4) ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?
- (5) ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (6) ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।
- (7) ਜਨਤਕ ਉੱਦਮ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹਨ ?
- (8) ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਫਾਇਦੇ ਲਿਖੋ।
- (9) ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਿਹੜੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ?
- (10) ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ?
- (11) ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ?
- (12) ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਕੀ ਹੈ ?

2×9=18

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਦੁਕਵੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਰਥ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18
3. ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 18
5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਜਨਤਕ ਉੱਦਮ ਕੀ ਹਨ ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 1991 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜਨਤਕ ਉੱਦਮ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
7. ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਉੱਦਮਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 18
9. ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

18